

KIMYO

1. ^{18}O , ^{17}O , ^{16}O izotoplari tarkibidagi neytron, proton va elektronlar sonlari yig'indisini aniqlang.

A) 75 B) 81 C) 79 D) 78

Yechilishi: Har bir kislorod izotopi tarkibidagi neytronlar sonini aniqlaymiz.

Buning uchun $N = A - Z$ formuladan foydalanamiz. Bu formulada N – neytronlar soni, A – atomning massa soni, Z – elementning kimyoviy elementlar davriy sistemasidagi tartib raqami.

^{18}O uchun $N = 18 - 8 = 10$ ta neytron

^{17}O uchun $N = 17 - 8 = 9$ ta neytron

^{16}O uchun $N = 16 - 8 = 8$ ta neytron

Jami: $10+9+8=27$ ta neytron.

Atom tarkibidagi protonlar soni shu atomning muayyan turini ifodalovchi elementning kimyoviy elementlar davriy sistemasidagi tartib raqamiga teng bo'ladi.

Jami: $8+8+8=24$ ta proton.

Elektroneytral atom tarkibidagi elektronlar soni shu atomning muayyan turini ifodalovchi elementning kimyoviy elementlar davriy sistemasidagi tartib raqamiga teng bo'ladi.

Jami: $8+8+8=24$ ta elektron.

Endi uchta izotop tarkibidagi neytron, proton va elektronlar yig'indisini aniqlaymiz:

27 ta neytron + 24 ta proton + 24 ta elektron = 75

To'g'ri javob: 75

Manba: S.Masharipov va boshqalar.

Umumiy kimyo. 11-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2018.

2. Neon elementi tabiatda ^{22}Ne va ^{20}Ne ko'rinishida uchraydi. Neonning o'rtacha nisbiy atom massasi $20,2$ bo'lsa, qanday hajmdagi (litrl, n.sh.) neon izotoplari aralashmasida $1,8$ mol ^{20}Ne izotopi bo'ladi?

A) 44,8 B) 22,4 C) 89,6 D) 11,2

Yechilishi: Avvalo 1 mol gazlar aralashmasida qanday miqdordagi (mol) ^{20}Ne izotopi borligini aniqlab olamiz. ^{20}Ne izotopi miqdorini (mol) shartli ravishda " y " deb, ^{22}Ne izotopi miqdorini (mol) esa shartli ravishda " x " deb belgilab olamiz va quyidagi tenglamalar sistemasini tuzamiz:

$$\begin{cases} 22x + 20y = 20,2 \\ x + y = 1 \end{cases} \quad x = 0,1 \quad y = 0,9$$

1 mol aralashmada $0,9$ mol ^{20}Ne izotopi mavjud ekan. Masala shartida esa $1,8$ mol ^{20}Ne izotopi qanday hajmdagi aralashmada bo'lishini aniqlash so'ralgan. Proporsiya tuzib olamiz:

1 mol aralashmada – $0,9$ mol ^{20}Ne

x mol aralashmada – $1,8$ mol ^{20}Ne

$$x = \frac{1,8 \cdot 1}{0,9} = 2 \text{ mol}$$

Demak $1,8$ mol ^{20}Ne izotopi 2 mol aralashmada mavjud bo'ladi. Shu aralashma hajmini (litrl, n.sh.) aniqlaymiz: $V = n \cdot 22,4 = 2 \cdot 22,4 = 44,8 \text{ l}$

To'g'ri javob: 44,8

Manba: S.Masharipov va boshqalar.

Umumiy kimyo. 11-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2018.

3. $^{31}_{16}S^{-2}$ uchun quyidagi xususiyatlardan qaysi biri noto'g'ri?

A) elektron soni 14 ta
 B) neytron soni 15 ta C) nuklon soni 31
 D) yadro zaryadi +16

Yechilishi: Oltinugurt elementining kimyoviy elementlar davriy sistemasidagi tartib raqami 16, ya'ni oltinugurt atomlarining barchasida 16 tadan proton mavjud va bu atomning yadro zaryadi +16 ga teng. Oksidlanish darajasi 0 (nol) ga teng bo'lgan har qanday atomda proton va elektronlar soni o'zaro teng bo'ladi. Lekin bizga masala shartida berilgan oltinugurt -2 oksidlanish darajasini namoyon qilayapti, shu sababli undagi elektronlar soni protonlar sonidan 2 taga ko'proq, 18 ta elektron mavjud. Ushbu atom tarkibidagi neytronlar sonini quyidagi formula orqali hisoblaymiz:

$$N = A - Z = 31 - 16 = 15.$$

Endi barcha to'g'ri ma'lumotlarni jamlaymiz va ularni javob variantlari bilan solishtirish orqali noto'g'ri ma'lumotni aks ettirgan javobni aniqlaymiz.

nuklon soni=31 ta
 elektronlar=18 ta
 neytronlar=15 ta
 protonlar=16 ta
 yadro zaryadi=+16

To'g'ri javob: elektron soni 14 ta

Manba: I.R.Asqarov va boshqalar. Kimyo. 8-sinf o'quvchilari uchun darslik. "Yangiyul poligraph service" nashriyoti. Toshkent-2019.

4. Qaysi modda ion kristall panjaraga ega?

A) osh tuzi B) temir C) olmos
 D) yod

Yechilishi: Kristall panjara tugunlarida musbat va manfiy ionlar joylashgan va ular orasida ionli bog'lanish mavjud bo'lgan tuzilmalar *ionli kristall panjaralar* deyiladi.

Masalan, tipik metallarning tuzlari ($NaCl$, KNO_3 , $CuSO_4$), ishqorlar ($NaOH$, KOH , $Ca(OH)_2$) va ba'zi oksidlar.

osh tuzi – $NaCl$

To'g'ri javob: osh tuzi

Manba: I.R.Asqarov va boshqalar. Kimyo. 8-sinf o'quvchilari uchun darslik. "Yangiyul poligraph service" nashriyoti. Toshkent-2019.

5. Hajmi 0,5 litr bo'lgan idishda o'tkazilgan reaksiyada 5 minut davomida 3 mol modda sarflandi. Reaksiyaning o'rtacha tezligini ($mol/(l \cdot s)$) aniqlang.

A) 0,02 B) 0,01 C) 0,05 D) 0,1

Yechilishi: Masala shartida tezlik ($mol/(l \cdot s)$) ya'ni sekundlarda so'ralganligi uchun avvalo masala shartida berilgan vaqt birligini "minut" dan "sekund" ga almashtirishimiz kerak:

5 minut=300 sekund

So'ngra formula asosida reaksiyaning o'rtacha tezligini aniqlaymiz:

$$v = \frac{\Delta n}{V \cdot t} = \frac{3 \text{ mol}}{0,5 \text{ l} \cdot 300 \text{ s}} = 0,02 \text{ mol}/(l \cdot s)$$

To'g'ri javob: 0,02

Manba: S.Masharipov va boshqalar.

Umumiy kimyo. 11-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2018.

6. 80 g kaliy nitrat necha gramm suvda eritilganda 20 % li eritma hosil bo'ladi?

A) 320 B) 160 C) 240 D) 480

Yechilishi: Bu masalani proporsiya yordamida ishlaymiz:

80 g - 20 %

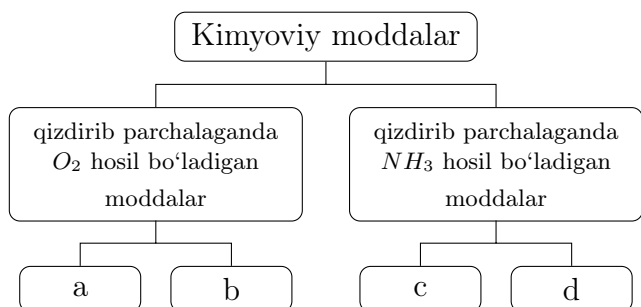
x g - 80 %

$$x = \frac{80 \% \cdot 80 \text{ g}}{20 \%} = 320 \text{ g}$$

To'g'ri javob: 320

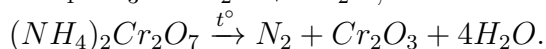
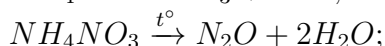
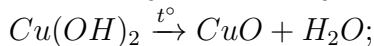
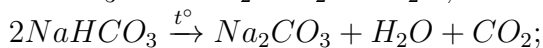
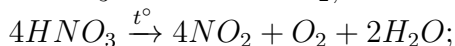
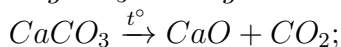
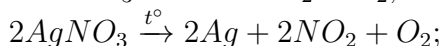
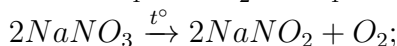
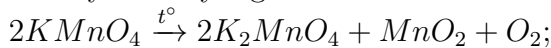
Manba: I.R.Asqarov va boshqalar. Kimyo. 7-sinf o'quvchilari uchun darslik. "Sharq" nashriyoti. Toshkent-2017.

7. Sxemaning quyi (a, b, c, d) katakchalariga mos keluvchi moddalar to'g'ri ko'rsatilgan javobni belgilang.

- A) a – $KMnO_4$; b – $NaNO_3$;
 c – $(NH_4)_2CO_3$; d – NH_4Cl
 B) a – $AgNO_3$; b – $CaCO_3$; c – NH_4NO_3 ;
 d – NH_4Cl
 C) a – HNO_3 ; b – $NaHCO_3$;
 c – $(NH_4)_2CO_3$; d – $(NH_4)_2Cr_2O_7$
 D) a – $Cu(OH)_2$; b – $Ca(HCO_3)_2$;
 c – NH_4NO_3 ; d – $(NH_4)_2Cr_2O_7$

Yechilishi: Moddalarning parchalanish reaksiyalarini yodga olamiz:

Ular orasidan sxemadagi talablarga mos bo'lganlarini tanlaymiz.

To'g'ri javob: a – $KMnO_4$;

b – $NaNO_3$; c – $(NH_4)_2CO_3$;

d – NH_4Cl

Manba: I.R.Asqarov va boshqalar. Kimyo. 8-sinf o'quvchilari uchun darslik. "Yangiyul poligraph service" nashriyoti. Toshkent-2019.

8. Molar konsentratsiyalari nisbati 4:3 bo'lgan ikki eritmaning umumiy hajmi 28 litr. Agar ikkala eritmadagi erigan modda miqdori nisbati mos ravishda 4:3 bo'lsa, konsentratsiyasi kichik eritma hajmini (litr) aniqlang.

A) 14 B) 12 C) 24 D) 18

Yechilishi: Masalani ishlash uchun eritmalar molar konsentratsiyalarini shartli ravishda 4 M va 3 M deb, ularning hajmlarini esa mos ravishda "x" va "y" deb belgilab olamiz. So'ngra eritmadagi modda miqdorini topish formulasi orqali kerakli tenglamalarni tuzamiz va ularni ishlaymiz:

$$n = C_M \cdot V$$

$$n_1 = C_{M_1} \cdot V_1; n_2 = C_{M_2} \cdot V_2$$

$$n_1 = 4 \cdot x; n_2 = 3 \cdot y$$

$$\frac{n_1}{n_2} = \frac{4}{3}; \frac{4x}{3y} = \frac{4}{3}; 4x \cdot 3 = 3y \cdot 4; 12x = 12y;$$

$$x = y$$

$$x + y = 28; x + x = 28; 2x = 28; x = 14$$

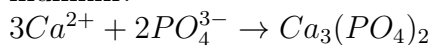
Demak har bir eritmaning hajmi 14 litrdan bo'lgan.

To'g'ri javob: 14

Manba: S.Masharipov va boshqalar.

Umumiy kimyo. 11-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2018.

9. Quyidagi reaksiyaning ionli tenglamasini molekular shaklda yozish uchun keltirilgan ion juftlarning qaysilaridan foydalanish mumkin?

A) CH_3COO^- va Na^+ B) NO_3^- va Li^+

C) Cl^- va Li^+ D) SO_4^{2-} va Fe^{2+}

Yechilishi: PO_4^{3-} ioni Li^+ va Fe^{2+} ionlari bilan suvda erimaydigan cho'kma hosil qilganligi uchun: B, C, D – javoblari noto'g'ri.

To'g'ri javob: CH_3COO^- va Na^+

Manba: I.R.Asqarov va boshqalar. Kimyo. 9-sinf o'quvchilari uchun darslik.

"O'zbekiston" nashriyoti. Toshkent-2019.

10. 2 M li 0,3 l kalsiy nitrat va 2,5 M li 0,2 l kaliy fosfat eritmaları aralashtirildi. Hosil bo'lgan eritmadagi fosfat ionlarining konsentratsiyasini (mol/l) aniqlang. ($\alpha=100\%$, eritma hajmining o'zgarishi hisobga olinmasin.)

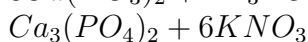
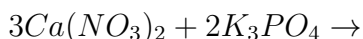
A) 0,2 B) 0,1 C) 0,05 D) 0,25

Yechilishi: Avval $n = C_M \cdot V$ formula yordamida har bir eritma tarkibidagi tuzning miqdorini (mol) aniqlab olamiz:

$$n_{Ca(NO_3)_2} = 2 \cdot 0,3 = 0,6 \text{ mol}$$

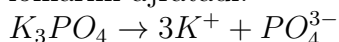
$$n_{K_3PO_4} = 2,5 \cdot 0,2 = 0,5 \text{ mol}$$

So'ngra reaksiya tenglamasini yozamiz va uni koeffitsiyentlar yordamida tenglashtirib olamiz:

Tenglamada kalsiy nitrat va kaliy fosfat 3 : 2 nisbatda reaksiyaga kirishishi ko'rinib turibdi. Ya'ni 0,6 mol $Ca(NO_3)_2$ bilan 0,4 mol K_3PO_4 reaksiyaga kirishgan. Shunda K_3PO_4 ning 0,5 molidan 0,4 moli reaksiya davomida sarflanib:

0,5 - 0,4 = 0,1 moli ortib qolgan. 0,1 mol miqdordagi K_3PO_4 o'zidan 0,1 mol PO_4^{3-} ionlarini ajratadi:

Cho'kma hisoblanuvchi $Ca_3(PO_4)_2$ esa ionlarga dissotsiatsiyalanmaydi. Shu sababli oxirgi eritmada 0,1 mol PO_4^{3-} ionlari mavjud bo'ladi. Oxirgi eritmaning hajmi esa dastlabki eritmalar hajmlari yig'indisiga teng bo'ladi:

$$0,3 \text{ litr} + 0,2 \text{ litr} = 0,5 \text{ litr}$$

Shu eritmadagi PO_4^{3-} ionlarining molar konsentratsiyasini hisoblaymiz:

$$C_M = \frac{n}{V}, \quad C_M = \frac{0,1}{0,5} = 0,2 \text{ mol/l}$$

To'g'ri javob: 0,2

Manba: S.Masharipov va boshqalar. Umumiy kimyo. 11-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2018.

11. Teng mol nisbatda olingan alkan va vodoroddan iborat 0,6 mol aralashma yondirilganda 1,2 mol suv hosil bo'ldi. Alkanni aniqlang.

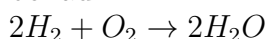
A) etan B) metan C) butan
D) propan

Yechilishi: Alkan va vodorod miqdorlari (mol) teng bo'lganligi uchun 0,6 molni ikkiga bo'lsak, alkan va vodorod miqdorlarini aniqlab olamiz:

$$0,6 \text{ mol} : 2 = 0,3 \text{ mol}$$

Demak aralashmada 0,3 mol alkan va 0,3 mol vodorod bo'lgan.

0,3 mol vodorod yonganda 0,3 mol suv hosil bo'ladi:

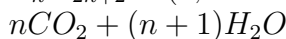
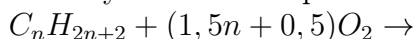

Suvning umumiy miqdori 1,2 mol bo'lganligini bilgan holda, shu umumiy miqdordan vodorod yonishi natijasida hosil bo'lgan suv miqdorini ayirib tashlasak: 1,2 mol - 0,3 mol = 0,9 mol alkan yonishi natijasida hosil bo'lgan suv miqdori kelib chiqadi. Demak 0,3 mol miqdordagi alkanning yonishidan 0,9 mol suv hosil bo'lgan. Proporsiya orqali 1 mol alkan yonganida necha mol suv hosil bo'lishini aniqlaymiz:

$$0,3 \text{ mol alkan} - 0,9 \text{ mol suv}$$

$$1 \text{ mol alkan} - x = 3 \text{ mol suv}$$

Keyin esa quyidagi alkanlar yonishining umumiy formulasi orqali:

"n"ni aniqlaymiz.

Suvning miqdori 3 mol, ya'ni $n + 1 = 3$;
 $n = 2$

Noma'lum alkan etan bo'lgan.

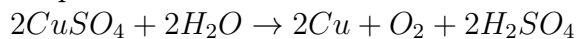
To'g'ri javob: etan

Manba: A.Mutalibov va boshqalar. Organik kimyo. 10-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2017.

12. 0,1 kg 16 % li $CuSO_4$ eritmasi inert elektrodlar yordamida elektroliz qilinganda elektrodalarda 17 g moddalar ajraldi. Eritmadan necha faradey tok o'tganligini aniqlang.

- A) 1,2 B) 0,4 C) 0,2 D) 1

Yechilishi: 0,1 kg 16 %li $CuSO_4$ eritmasi tarkibida 16 gramm tuz mavjud. Shu tuz elektr toki ta'sirida to'liq parchalanganda 6,4 gramm Cu va 1,6 gramm O_2 ajralib chiqadi.

Natijada eritma massasi

6,4+1,6=8 grammga kamayadi. Masala shartiga ko'ra eritma massasi 17 grammga kamaygan. Ya'ni tuzdan tashqari yana 17-8=9 gramm suv ham elektroliz vaqtida parchalangan.

Keyin parchalangan $CuSO_4$ va H_2O ning ekvivalent miqdorlarini aniqlab olamiz:

$$n_{ekv} = \frac{m}{E}$$

$$n_{ekv_{CuSO_4}} = \frac{16}{80} = 0,2 \text{ g/ekv}$$

$$n_{ekv_{H_2O}} = \frac{9}{9} = 1 \text{ g/ekv}$$

So'ngra moddalarning ekvivalent miqdorlarini qo'shamiz: 0,2 g/ekv+1 g/ekv=1,2 g/ekv

Har doim moddalarning ekvivalent miqdorlari yig'indisi ularni parchalash uchun sarflangan tok miqdoriga (F) teng bo'ladi.

$$1,2 \text{ g/ekv} = 1,2 \text{ F}$$

Ya'ni eritma orqali 1,2 F miqdordagi tok o'tkazilgan.

To'g'ri javob: 1,2

Manba: S.Masharipov va boshqalar.

Umumiy kimyo. 11-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2018.

13. Qaysi eritmaning molarligi (C_M) uning normalligidan (C_N) olti marta kam bo'ladi? ($V=1$ litr)

- A) $Al_2(SO_4)_3$ eritmasi
B) KOH eritmasi C) $CaCl_2$ eritmasi
D) $AlCl_3$ eritmasi

Yechilishi: Molar konsentratsiya normal konsentratsiyadan 6 marta kam bo'lsin degan jumlaning, normal konsentratsiya molar konsentratsiyadan 6 marta ko'p bo'lsin degan tarzda ham ifodalash mumkin.

$$C_N = C_M \cdot Val(\text{kation}) \cdot n(\text{kation})$$

formula bo'yicha normal konsentratsiya molar konsentratsiyadan 6 marta ko'p bo'lishi uchun tuz tarkibidagi kationning valentligi va kation indeksining ko'paytmasi 6 ga teng bo'lishi kerak.

$Al_2(SO_4)_3$ tuzida kation 3 valentli va uning indeksi 2 ga teng.

$$2 \cdot 3 = 6$$

To'g'ri javob: $Al_2(SO_4)_3$ eritmasi

Manba: S.Masharipov va boshqalar.

Umumiy kimyo. 11-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2018.

14. II valentli metall sulfidi tarkibida oltingugurt bilan metallning massa nisbatlari 1:2 bo'lsa, metallning ekvivalentini aniqlang.

- A) 32 B) 56 C) 68,5 D) 12

Yechilishi: 2 valentli metall sulfidining kimyoviy formulasini MeS tarzida ifodalash mumkin. Shunda 1 mol miqdordagi sulfid tarkibidagi oltingugurtning massasi 32 gramm, metallning massasi esa:

$$1 \text{ g oltingugurt} - 2 \text{ g metall}$$

$$32 \text{ g oltingugurt} - x = 64 \text{ g metall}$$

Ya'ni sulfid tarkibidagi noma'lum metall mis metali bo'lgan, sulfid formulasi esa CuS .

Misning ekvivalent massasini aniqlaymiz:

$$E = \frac{Ar}{Valentlik} = \frac{64}{2} = 32$$

To'g'ri javob: 32

Manba: I.R.Asqarov va boshqalar. Kimyo. 9-sinf o'quvchilari uchun darslik.

“O'zbekiston” nashriyoti. Toshkent-2019.

15. Quyidagi birikmalarning qaysi birida kislorod va oltingugurt atomlari soni o'zaro 8:1 nisbatda bo'ladi?

A) **aluminium digidrososulfat**

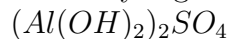
B) *aluminium gidrosulfat*

C) *kalsiy gidrosulfit*

D) *kalsiy digidrososulfat*

Yechilishi: Barcha moddalarning kimyoviy formulalarini yozib olamiz:

Aluminium digidrososulfat –

Aluminium gidrosulfat – $Al(HSO_4)_3$

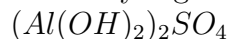
Kalsiy gidrosulfit – $Ca(HSO_3)_2$

Kalsiy digidrososulfat – $(Ca(OH))_2SO_4$

Ular orasidan kislorod va oltingugurt

atomlari 8 : 1 nisbatda bo'lganini tanlaymiz:

Aluminium digidrososulfat –

To'g'ri javob: aluminium

digidrososulfat

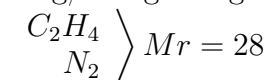
Manba: I.R.Asqarov va boshqalar. Kimyo. 9-sinf o'quvchilari uchun darslik.

“O'zbekiston” nashriyoti. Toshkent-2019.

16. Etilen, azot va propandan iborat aralashmada C_3H_8 ning mol ulushi 40 % bo'lsa, aralashmaning geliyga nisbatan zichligini aniqlang.

A) **8,6** B) 9,4 C) 7,8 D) 9,8

Yechilishi: Etilen va azotning nisbiy molekular massalari bir xil bo'lganligi uchun ularning o'rtacha molar massasi ham 28 g/mol ga teng:

Mol ulushlarini molga tenglab massalarini topib olamiz:

$$44 \cdot 0,4 = 17,6$$

$$28 \cdot 0,6 = 16,8$$

O'rtacha molar massasi:

$$17,6 + 16,8 = 34,4 \text{ g/mol, geliyga nisbatan}$$

$$\text{zichligi esa } 34,4 / 4 = 8,6.$$

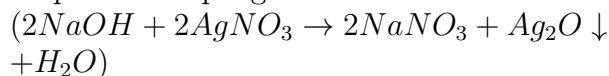
To'g'ri javob: 8,6

Manba: S.Masharipov va boshqalar.

Umumiy kimyo. 11-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi

nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2018.

17. 0,1 kg 41,2 % li natriy bromid eritmasining ma'lum qismi elektroliz qilindi. Hosil bo'lgan eritmaga kumush nitrat eritmasi quyilganda umumiy miqdori 0,35 mol bo'lgan cho'kmalar ($AgBr$, Ag_2O) ajraldi. Elektroliz uchun sarflangan faradey tok miqdorini aniqlang.

A) **0,1** B) 0,2 C) 0,3 D) 0,4

Yechilishi: 0,1 kg 41,2 %li eritmadagi natriy bromidni massasini hamda molini topib olamiz:

$$100 \cdot 0,412 = 41,2 \text{ g,}$$

$$n = \frac{m}{M} = \frac{41,2}{103} = 0,4 \text{ mol.}$$

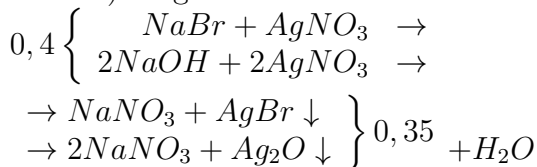

Qancha mol natriy bromid elektroliz bo'lsa,

shuncha mol natriy gidroksid hosil

bo'lganligi sabab quyidagicha (reaksiya

asosida) tenglama tuzamiz:

$$\left\{ \begin{array}{l} x + 2y = 0,4 \\ x + y = 0,35 \end{array} \right.$$

$$x = 0,3; y = 0,05$$

Dastlab 0,4 mol $NaBr$ dan 0,3 mol $NaBr$

ortgan bo'lsa, 0,1 mol $NaBr$ elektroliz

bo'lgan. $m = n \cdot M = 0,1 \cdot 103 = 10,3 \text{ g.}$

Sarflangan tok miqdorini topamiz:

$$103 \text{ g} - 1 \text{ F}$$

$$10,3 \text{ g} - x = 0,1 \text{ F}$$

To'g'ri javob: 0,1

Manba: S.Masharipov va boshqalar.

Umumiy kimyo. 11-sinf o'quvchilari uchun

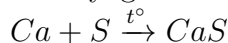
darslik. G'ofur G'ulom nomidagi

nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2018.

18. Kalsiy qaysi modda bilan odatdagi sharoitda reaksiyaga kirishmaydi?

- A) oltingugurt B) suv C) xlor
D) ftor

Yechilishi: Kalsiy odatdagi sharoitda havo kislorodi va galogenlar bilan oson ta'sirlashadi. Qizdirilganda azot, fosfor, oltingugurt, uglerod va vodorod bilan reaksiyaga kirishadi:

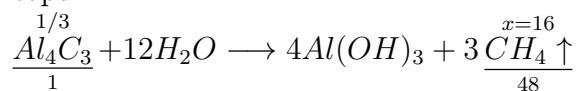
To'g'ri javob: oltingugurt

Manba: I.R.Asqarov va boshqalar. Kimyo. 9-sinf o'quvchilari uchun darslik. "O'zbekiston" nashriyoti. Toshkent-2019.

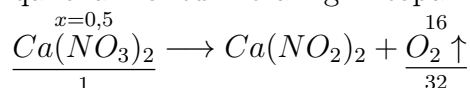
19. 1/3 mol aluminiy karbid (Al_4C_3) gidroliz qilinganda hosil bo'lgan gazning massasiga teng massada kislorod olish uchun necha mol kalsiy nitrat parchalanishi kerak?

- A) 0,5 B) 1 C) 0,8 D) 0,4

Yechilishi: Aluminiy karbid gidrolizi natijasida ajralgan gaz massasini (g) topamiz:

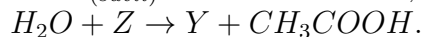
Ajralgan gaz 16 g ekanligini bilgan holda shuncha massada kislorod olish uchun qancha mol tuz kerakligini topamiz:

To'g'ri javob: 0,5

Manba: I.R.Asqarov va boshqalar. Kimyo. 9-sinf o'quvchilari uchun darslik. "O'zbekiston" nashriyoti. Toshkent-2019.

20. $propen + HBr \rightarrow X$;

Ushbu reaksiyalar asosida Z moddani aniqlang.

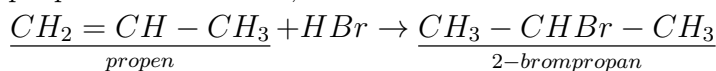
A) izopropiletanoat

B) etilpropionat

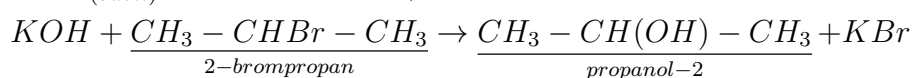
C) metilpropionat

D) etiletanoat

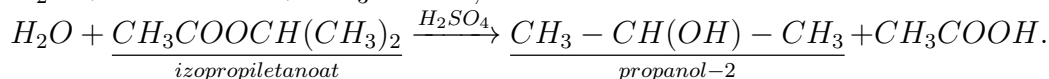
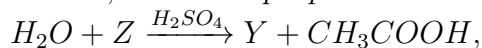
Yechilishi: Reaksiyalardagi mahsulotlar va reagentlarga asoslanib noma'lum moddalarni birma-bir aniqlaymiz:

Demak, X modda 2 - brompropan.

Demak, Y modda propanol - 2.

Z modda esa izopropiletanoat.

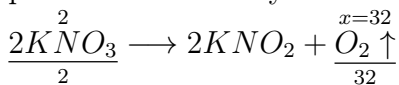
To'g'ri javob: izopropiletanoat

Manba: A.Mutalibov va boshqalar. Organik kimyo. 10-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2017.

21. 2 mol KNO_3 termik parchalanganda massasi necha grammga kamayadi?

- A) 32 B) 16 C) 54 D) 64

Yechilishi: Kaliy nitratning termik parchalanish reaksiyasi:

gaz uchib ketishi hisobiga massa kamayadi.

To'g'ri javob: 32

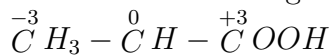
Manba: I.R.Asqarov va boshqalar. Kimyo. 8-sinf o'quvchilari uchun darslik. "Yangiyul poligraph service" nashriyoti.

Toshkent-2019.

22. Alanin tarkibidagi uglerod atomlarinng oksidlanish darajalari yig'indisini aniqlang.

- A) 0 B) -6 C) +3 D) -4

Yechilishi: Alanin molekulasining

strukturasi:

Uglerod atomlarning oksidlanish darajalari yig'indisi:

$$-3 + 0 + (+3) = 0$$

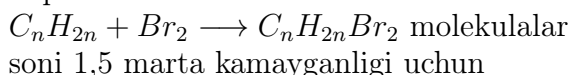
To'g'ri javob: 0

Manba: A.Mutalibov va boshqalar. Organik kimyo. 10-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2017.

23. 0,9 mol gaz holidagi butan, metan va alken aralashmasi bromli suv orqali o'tkazilganda idish massasi 16,8 g ga ortdi, gazlarning molekular soni esa 1,5 marta kamaydi. Bitta alken molekulasida tarkibidagi atomlar sonini toping.

- A) 12 B) 6 C) 15 D) 9

Yechilishi: Uchta modda aralashmasidan faqat alken bromli suv bilan ta'sirlashadi:

molekular soni 1,5 marta kamayganligi uchun

$$0,9 \text{ mol dan } 0,6 \text{ mol ga qadar kamaygan: } \frac{0,9}{1,5} = 0,6.$$

Demak, $0,9 - 0,6 = 0,3$ mol

$$0,9 \left\{ \begin{array}{l} C_4H_{10} \\ CH_4 \end{array} \right\} 0,6$$

$$\left\{ \begin{array}{l} 0,3 \\ C_nH_{2n} + Br_2 \longrightarrow C_nH_{2n}Br_2 \end{array} \right.$$

$$M = \frac{m}{n} = \frac{16,8}{0,3} = 56 \text{ g/mol}$$

$14n(C_nH_{2n}) = 56$, $n = 4$. C_4H_8 atomlar soni 12 ta.

To'g'ri javob: 12

Manba: A.Mutalibov va boshqalar.

Organik kimyo. 10-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi

nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2017.

24. Quyidagi jadvalning qaysi qatorlaridagi barcha ma'lumotlar to'g'ri?

qator	modda nomi	kimyoviy formulasi	ekivalent massasi	nisbiy molekular massasi
1.	o'yuvchi natriy	$NaOH$	40	40
2.	o'yuvchi kaliy	K	39	39
3.	kalsiy gidroksid	$Ca(OH)_2$	37	74
4.	magniy gidroksid	$Mg(OH)_2$	21	58

- A) 1, 3 B) 2, 4 C) 1, 4 D) 2, 3

Yechilishi: O'yuvchi kaliyning kimyoviy formulasi KOH ekanligini hisobga olsak, 2-qatoridagi ma'lumotlar ichida xatolik borligini aniqlashimiz mumkin. Shuningdek, $Mg(OH)_2$ moddasining ekvivalent massasi:

$$E = \frac{Mr}{n(OH)} = \frac{58}{2} = 29 \text{ g/ekv ekanligini}$$

hisobga olsak, 4-qatoridagi ma'lumotlarning ham barchasi to'g'ri emasligini bilib olamiz.

To'g'ri javob: 1, 3

Manba: S.Masharipov va boshqalar.

Umumiy kimyo. 11-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi

nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2018.

25. Teng miqdorda (mol) olingan etilenglikol va glitserin tarkibidagi vodorod atomlari sonlari nisbatini toping.

- A) 3:4 B) 1:1 C) 4:1 D) 2:1

Yechilishi: Bir moldan olingan quyidagi spirtlarning vodorod atomlari mol nisbatini topamiz:

1 mol $HO - CH_2 - CH_2 - OH$ 6 ta H

1 mol $HO - CH_2 - CH(OH) - CH_2 - OH$

8 ta H

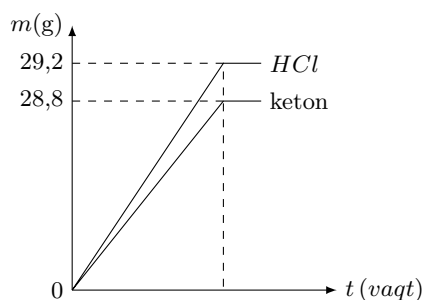
6 : 8 yoki 3 : 4

To'g'ri javob: 3:4

Manba: A.Mutalibov va boshqalar.

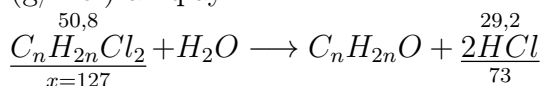
Organik kimyo. 10-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2017.

26. 50,8 g dixloralkan gidroliz mahsulotlarining massalari grafikda tasvirlangan. Dastlabki dixloralkanni aniqlang.

- A) 2,2-dixlorbutan B) 2,3-dixlorbutan
C) 2,2-dixlorpentan D) 2,3-dixlorpentan

Yechilishi: Dixlor alkaning gidroliz reaksiyasidan, uning molar massasini (g/mol) aniqlaymiz:

Umumiy formulasi orqali uglerodlar sonini topamiz: $C_n H_{2n} Cl_2$ $14n + 71 = 127$, $n = 4$.

Demak, $C_4 H_8 Cl_2$ bo'lgan.

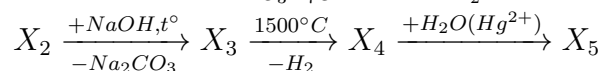
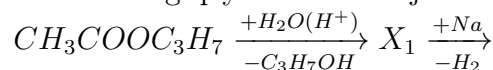
Reaksiyada dixlor birlamchi uglerod atomlaridan tashqari, bitta uglerod atomida joylashsa keton hosil bo'ladi.

To'g'ri javob: 2,2-dixlorbutan

Manba: A.Mutalibov va boshqalar.

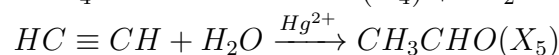
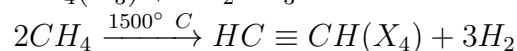
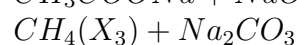
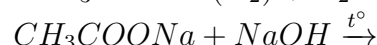
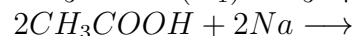
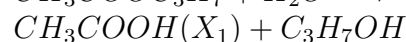
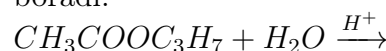
Organik kimyo. 10-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2017.

27. Quyidagi reaksiyalar ketma-ketligida hosil bo'lgan $X_1 - X_5$ mahsulotlar orasida alkanlarning qaysi vakili mavjud?

- A) metan B) butan C) pentan
D) propan

Yechilishi: Reaksiyalar quyidagicha boradi:

$X_1 - X_5$ lardan faqat X_3 ya'ni CH_4

(metan) alkanlar sinfiga mansub.

To'g'ri javob: metan

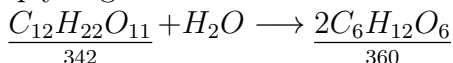
Manba: A.Mutalibov va boshqalar.

Organik kimyo. 10-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2017.

28. Maltoza gidrolizidan olingan glukoza massasi boshlang'ich disaxarid massasidan 3,6 grammga ortiq bo'lsa, undan olingan etanol natriy bilan ta'sirlashganda, alkogolyat va qancha gramm vodorod olinadi?

- A) 0,8 B) 0,4 C) 0,2 D) 0,6

Yechilishi: Maltozaning gidrolizi quyidagicha:

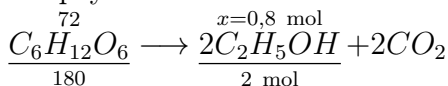
Glukoza maltozadan necha grammga ortiqligini topamiz: $360 - 342 = 18$

Bu farq orqali glukozani massasini aniqlaymiz:

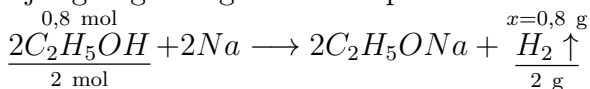
$$360 \text{ g} \text{ — } 18 \text{ g}$$

$$x = 72 \text{ g} \text{ — } 3,6 \text{ g}$$

Glukozaning massasidan spirtni molini aniqlaymiz:

Spirtning natriy bilan reaksiyasi natijasida ajralgan gazning massasi topiladi:

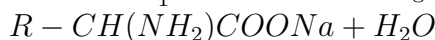
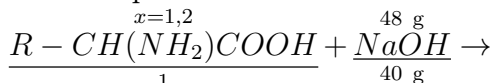
To'g'ri javob: 0,8

Manba: A.Mutalibov va boshqalar. Organik kimyo. 10-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2017.

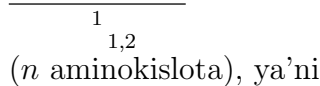
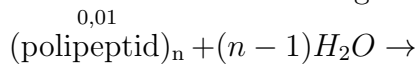
29. 0,01 mol polipeptid (oqsil) gidrolizidan hosil bo'lgan aminokislotalar 0,3 kg 16 % li NaOH eritmasi bilan reaksiyaga kirishdi ($R - CH(NH_2)COONa$ hosil bo'ldi). Polipeptid nechta aminokislota qoldig'idan tarkib topganligini aniqlang.

- A) 120 B) 100 C) 200 D) 150

Yechilishi: NaOH ning massasi ($300 \cdot 0,16 = 48 \text{ g}$) orqali aminokislotalar molini topamiz:

Polipeptid va aminokislotalar moli orqali nechta aminokislota borligini topib olamiz:

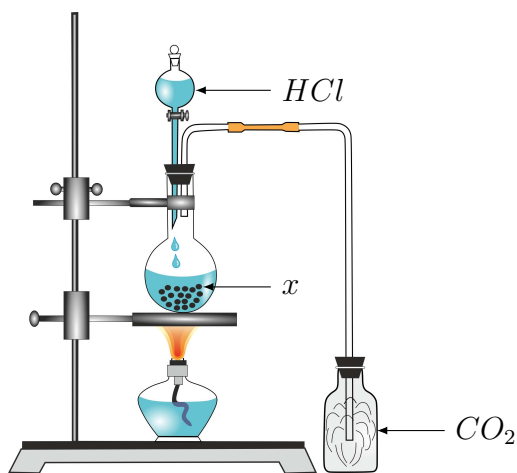
$$\overset{n=120}{1,2 \text{ mol} - x = 120}$$

$$0,01 \text{ mol} - 1$$

To'g'ri javob: 120

Manba: A.Mutalibov va boshqalar. Organik kimyo. 10-sinf o'quvchilari uchun darslik. G'ofur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2017.

30. Quyidagi rasm asosida kolbadagi x moddani toping.

- A) kalsit B) gips C) apatit D) olevin

Yechilishi: Javob variantlarida ko'rsatilgan moddalardan faqat kalsit ($CaCO_3$) vodorod xlorid bilan reaksiyaga kirishganda CO_2 gazi ajralib chiqadi:

To'g'ri javob: kalsit

Manba: I.R.Asqarov va boshqalar. Kimyo. 9-sinf o'quvchilari uchun darslik. "O'zbekiston" nashriyoti. Toshkent-2019.